

***Център за икономически изследвания в
селското стопанство (САРА)***

БЮЛЕТИН №10

Октомври 2022

Важно: Бюлетинът се издава в рамките на проект “Засилване на аналитичния и публичен капацитет на Центъра за икономически изследвания в селското стопанство” – САРА, подкрепен от Фондация “Америка за България”.

Всички мнения и твърдения, изразени в това или във всяко друго издание на САРА, са такива на техния автор и/или издател и не отразяват непременно възгледите на Фондация „Америка за България“ или на нейните директори, служители или представители.

Всички становища, констатации, и/или изводи, изразени в тази публикация са на авторите и не отразяват непременно позицията на Института по аграрна икономика .

Зърнени и маслодайни култури

Моментно състояние в развитието на сектора в България

- Средносрочните предвиждания на САРА за периода 2022-2025 г. показват, че промени в структурата на производство на 5-те основни полски култури се очакват с ръст на площите при пшеница и царевица. Средните реколтирани площи с пшеница 2017-2021 г. са 1,19 млн.ха, а за 2022-2025 г. се предвижда да бъдат 1,26 млн.ха. При царевичата в предходните 5 години площите са възлизали на 512 хил.ха., а между 2022-2025 г. се очаква да стигнат 575 хил.ха.
- Предвижданията на САРА по отношение на производството са, че общо за 5-те култури то може да надвиши 13,5 млн.т. в поне две години между 2022-2025 г. Осредненото производство на пшеница се изчислява на 6,8 млн.т., докато между 2017-2021 г. е било 6 млн.т. По-високо производство се очаква и при царевичата, където средно за периода 2022-2025 г. добитите годишни количества се оценяват на 3,7 млн.т, докато за последните 5 години са били 3,28 млн.т.
- Най-сериозни промени в периода 2022-2025 г. се очакват при цените. САРА предвижда те да са около два пъти по-високи от тези 2017-2021 г. При пшеницата средните цени за периода се предвиждат на 740 лв/т, при $\pm 3\%$, докато в предходните 5 години са били 338 лв/т. Оценките за средните изкупни цени на царевичата са за 690 лв/т, слънчогледа 1300 лв/т и рапицата – 1450 лв/т. Тези оценки се базират на допускания, че инфлацията в глобален мащаб в следващите 2-3 години ще остане над 10% годишно и не се залагат по-тежки геополитически рискове, както и други природни екстремалности, които се отразяват на световната реколта.

Очаквания за развитието на производството и търговията със зърнени и маслодайни

- FOB цените от Русия през м.октомври продължиха да падат, настъпило в резултат на новата реколта. При хлебната пшеница - 315 US\$/т, ечемик - 285 US\$/т, фуражна пшеница - 270 US\$/т, царевичата - 290 US\$/т. Повишение обаче се отчита при FOB предлагането на слънчогледово семе и олио, като слънчогледово олио от Русия се повишава за месец от 1250 US\$/т до 1300 US\$.
- Украйна успява да се превърне в най-големия износител на пшеница за ЕС от началото на пазарната година с около 1,5 млн.т. Износът на царевича също е висок – 4 млн.т, което е в основата за задържане цените на царевичата към момента.
- Според предвижданията на FAPRI в следващите години предстои постепенно снижаване на цените на зърнените и маслодайни култури, като те ще бъдат с около 20% под тези от средните за пазарната 2022/23, но и около 30% над тези които са били в периода 2016-2020 г. Причина за тези предвиждания са допусканията за понижение на енергийните и суровинни котировки, които са в основата на повишените разходи рефлектиращи и във високи цени на продукцията.

Цени България, лв./тон (без ДДС)

	07.2022	08.2022	09.2022	10.2022*	11.2022*
Хлебна пшеница	633,69	647,38	625,87	630	630
Фуражна пшеница	621,95	629,78	616,09	620	620
Ечемик	582,84	600,44	565,23	580	590
Царевица	580,88	561,32	588,70	590	600
Слънчоглед**	994	1116,67	1053	1050	1100

*Прогнозни цени

**Източник на информация за цената на слънчогледа – МЗМ и НСИ

- Липсва информация

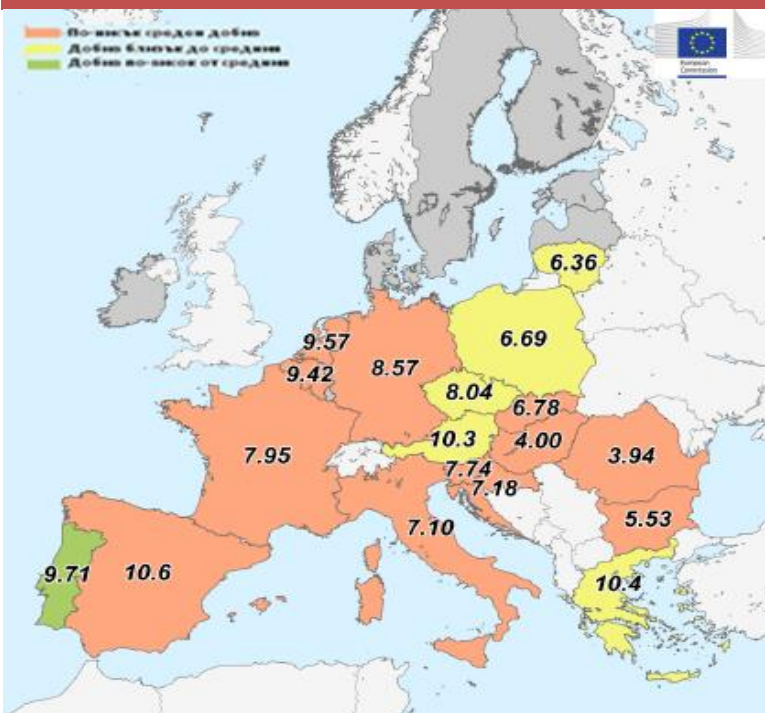
Източник: ЕК

Международна търговия (FOB цени)

	08.2022	09.2022	% изменение годишна база
Пшеница, червена мека, евро/тон (Мексикански залив)	378,06	422,11	+38%
Ечемик, евро/тон (На място Миннеаполис)	-	-	-
Царевица, евро/тон (Мексикански залив)	286,21	315,64	+53%
Слънчогледово олио, евро/тон (Мексикански залив)	1480	1320	+8%

Източник: <http://www.indexmundi.com/commodities/>

Прогнозни средни добиви за царевича в ЕС за 2022 г. към средните за периода 2017-2021 година от JRC-Mars към ЕК

Източник: EC Joint Research Centre, MARS Bulletin, October, 2022

Зеленчукопроизводство

Развитие на производството на домати, пипер и краставици в България

- През последните години се наблюдава, макар и слабо повишение в средната консумация на основни зеленчуци. В периода между 2016-2020 година, средната консумация на домати на човек от населението по изчисления на САРА възлиза на 23,5 кг, на пипер – 8,5 кг. и на краставици - 10 кг.
- През 2021 г. потреблението продължава тенденцията да се покачва, като преизчисление на консумацията на човек от населението се налага заради последните данни за броя на населението от преброяването през 2021 година. Изчисленията показват, че прясната консумация на домати достига около 26,1 кг/човек. При краставиците потреблението на човек от населението се оценява на 11,8 кг., докато при пипера – 9,9 кг.
- Тенденцията на подчертано повишение на потреблението на основни зеленчуци ще продължи и през следващите години, като през 2022 г. по изчисления на САРА консумацията на човек от населението, което да е под формата на прясна или друга домашна консумация при доматите ще е приблизително 27 кг, на краставици – 12 кг и на пипер 10,3 кг. Причините за това покачване са главно в промяната в потребителското търсене и предпочитанията да се консумират повече плодове и зеленчуци, което е отчетена характеристика и за целия ЕС.
- В следващите години може да се очаква намаляване в абсолютните количества на внасяните в страната домати, пипер и краставици, което да произтича от намаление в броя на населението, както и в неблагоприятна ситуация с инфлацията, при която доходите изостават в сравнение с ръста на цените. Специфично при зеленчуците е, че те са относително по-високо еластични към доходите отколкото останалите хранителни продукти.

Актуални новини за зеленчукопроизводството

- По данни на [Hortidaily](https://hortidaily.com) производството на краставици в Холандия тази година се е оказало с по-високи цени от очакваното, но с около 0,15 евро на единична бройка под прага от това да се постигне много добра доходност. Средните цени през сезона са 0,40-0,50 евро за бройка, докато очаквания са били за цени до 0,30 евро за бройка.
- Световният износ през 2021 г. по данни на [ITC](https://itc.tradingeconomics.com) се изчислява да нарасне на годишна база в количествено отношение с около 8% при домати до 8,6 млн.т, на експортна стойност от 10,9 млрд. US\$. Световният износ на краставици също се увеличава за година, като от 2,8 млн.т през 2020 г. достига 3,2 млн.т. при стойност от 3,2 млрд US\$. Износът на пипер се оценява на около 4,3 млн.т., докато година по-рано е възлизал на 3,9 млн.т. Стойността през 2021 г. формира 6,6 млрд. US\$.
- Очакванията на САРА за световната търговия с разглежданите зеленчуци през 2022 г., е тя да се понижи с до 5% заради инфлацията, докато в стойностно изражение да има увеличение с до 20% на годишна база.

Изкупни цени, лв./тон

	07.2022*	08.2022*	09.2022*	10.2022*	11.2022*
Домати	0,95	0,95	0,90	1,00	1,10
Краставици	1,00	1,10	1,00	1,20	1,30
Пипер	0,90	0,90	0,80	0,90	1,00

Източник: НСИ

* - прогнозни данни без включен ДДС

Цени на едро, лв./кг.

	07.2022	08.2022*	09.2022*	10.2022*
Домати - оранжерийни	2,29	2,17	2,30	2,75
Домати - внос	2,26	2,19	2,24	2,35
Краставици - оранжерийни	1,6	2,25	1,91	2,30
Краставици - внос	1,62	1,73	1,97	1,90

ДКСБТ- Седмичен бюлетин на цените с включен ДДС

* - прогнозни данни

Цени на дребно лв./кг.

	07.2022	08.2022	09.2022	10.2022
Домати	2,77	2,70	2,70	3,28
Краставици	2,39	2,78	2,91	3,00
Чушки (червени)	3,70	3,31	2,70	2,99

Източник: САПИ (седмичен информационен бюлетин)

* - прогнозни данни

Пазарна и маркетинг информация

- Цените на домати в ЕС през м.октомври тръгнаха осезаемо надолу, след като преди месец бяха стигнали равнища от 1,43 евро/кг. Средните цени в Испания през м.октомври за кръгли домати са измерени на нива от 0,90 евро/кг, докато през м.септември бяха 1,31 евро/кг, което е с 31% надолу за месец. Цените на едро на домати в Турция продължават да растат през м.октомври до 0,33 US\$/кг, докато в края на м.септември бяха 0,21 US\$/кг. Тези цени за м.ноември се очаква да вървят нагоре достигайки 0,45 US\$/кг.
- Цените на сладкия пипер в ЕС също спадат, като при зеления пипер те са 1,16 евро/кг, а червеният пипер в Испания по данни на [Agro Pizarra](https://agro.pizarra.com), в края на м.октомври се понижават до 1,24 евро/кг, независимо че през месеца стигаха дневни цени от 2,50 евро/кг. През м.ноември цените ще се покачат, като се очаква в края на месеца да са над 1,50 евро/кг при червения пипер. Цените на едро на зеления пипер в Турция през м.ноември се очаква да е в рамките на 0,50-0,55 US\$/кг.
- Цените на едро на краставици в Турция в края на м.октомври се покачват до 0,30 US\$/кг от около 0,22 US\$/кг през м.септември. Цените в Испания през м.октомври продължиха да падат до равнища 0,65 евро/кг. Средните цени на едро през м.ноември в ЕС се очаква да са в диапазона 0,90-1,00 евро/кг.

Мляко и млечни продукти

Развитие на производството и търговията в България

- Предвижданията на САРА за млечния сектор показва, че към 2025 г. млечните крави ще намалееят до 190 хиляди глави, но очакваме намалението при производството на мляко да е по-умерено, поради увеличение на продуктивността. Спадът в периода 2021-2025 г към 2016-2020 г се оценява на 12% и равнища в края на периода от 780 хил.т.
- За млечните овце-майки намалението ще е до 820 хиляди глави, като изчисляването на съкращението между 2021-2025 г. към 2016-2020 г. се предвижда на 8%. Очакваме концентрацията на производството да продължи, а производството на овче мляко да остане много близко до производството от последните години 70-75 хил.т.

Развитие на млечната верига в света

- Продължава спадът при обема на изкупеното мляко в ЕС за периода м. януари-август 2022 г. в сравнение със същия период на 2021 г. с -0,6%. Ако сравним цената спрямо м.август 2021 г. увеличението на изкупната цена е +43%.
- Изкупните цени за килограм мляко продължават да нарастват в целия ЕС и за м. август с 2,5%, за м.септември с 1%.
- Цената на суровото краве мляко на Спот пазара Лоди в Италия през м.октомври остава на ниво 0,70 евро/л, като в следващите месеци се очаква да се понижи, както от сезонни фактори на този пазар, така и на постепенно конвергиране на цените между регулирания и Спот пазара.
- През миналия месец се наблюдава корекция на цените на борсовите продукти в Съюза в резултат на натрупване на запаси и по-ниски цени на конкурентни пазари – обезмаслено сухо мляко (-8,6%); пълномаслено сухо мляко (-4,5%); масло (-5%); сирене Чедър (-2,5%).
- Цената на суровото мляко за м.август сравнено с м.юли 2022 за САЩ намалява с -10% (до 49.0 евроцента/кг.), а за Нова Зеландия с -1% (до 43,5 евроцента/кг.).
- Към края на м.октомври Океания е най-конкурентоспособна при борсовите цени на маслото и пълномасленото сухо мляко, докато цените в САЩ са по-добри за обезмасленото сухо мляко и сирене Чедър.

Актуална информация

- Подготвят се предложения за промяна в системата за разпределение на пасища, за да бъде гарантирано използването им от реалните животновъди. Основната законодателна промяна е свързана с използване на геолокация на стопанствата от информационната система на БАБХ, за да бъдат подпомогнати стопанствата по места. Въпросът с пасищата е чувствителен по ред причини, като в начините и интензитета на тяхното поддържане може да търсят по-добри условия за производствено-ориентирани стопани.

Цени на сурово мляко, лв/100 кг

	07.2022	08.2022	09.2022	10.2022*	11.2022*
България	82.14	84.10	89.97	90.00	90.00
ЕС (13)	91.88	94.54	96.82		

Източник:ЕК, Млечна обсерватория.. * Цените са прогнозни (САРА)

Цена на сухо мляко (обезмаслено), лв/100 кг

	08.2022	09.2022	10.2022	Δ%м-1	Δ%у-1
България					
ЕС (28)	723.7	727.6	665.0	-8.6	+16.0

Източник:ЕК (цените са към последна седмица на месеца)

Цена на масло, лв/100 кг

	08.2022	09.2022	10.2022	Δ%м-1	Δ%у-1
България	2192.0	2272.0	2200.00	-3.2	+45.8
ЕС (28)	1400.4	1414.1	1343.7	-5.0	+39.9

Източник:ЕК (цените са към последна седмица на месеца). За България, цените са от ДКСБТ и отразяват цените на складове на едро, на готови за крайния потребител продукти, с включен ДДС.

Цена на кашкавал Витоша/сирене Чедър, лв/100 кг

	08.2022	09.2022	10.2022	Δ%м-1	Δ%у-1
България	1621.0	1644.0	1725.0	+4.9	+35.8
ЕС (28)	915.3	940.7	917.3	-2.5	+42.5

Δ%м-1 - изменение на цената в сравнение с предходния месец
Δ%у-1 - изменение на цената в сравнение с предходната година

Насоки на политиката и тенденции в търговията

- На IX-тата Международна научна организирана от ИАИ бе представен доклад на Изследователския институт по храни и аграрна политика (FAPRI-MU) разглеждащ развитието на пазарите на селскостопански стоки в света. На основата на последния модел за развитие на пазарите, спадът в броя на млечно стадо в ЕС съчетано с нарастващите разходи за фуражи и торове вероятно ще доведе до трайно намаление на производството на краве мляко в Съюза. Измененията при политиката свързани с по-високите екологични изисквания към производството ще са друг ограничаващ фактор, наред с последствията от Ковид-19 и войната в Украйна. Колебанията във вноса на Китай са друг фактор водещ до несигурност на глобалните пазари. Политическите промени по света свързани с нарастване на протекционизма и субсидиите за стопаните в някои страни, ще възпрепятстват процеса на глобализация на пазарите.
- Изкупната цената на млякото в ЕС ще продължи да нараства, което ще затрудни вероятно превръщането на Съюза във водещ износител в света. Очакванията на FAPRI са цените на кашкавали и масла в световен мащаб да бъдат много по-близко в следващите години отколкото са били.

Meco

Производство и търговия на месо в България

- Обезпеченото увеличение на годишна база на цените на говеждо и телешкото месо към м.септември възлиза на 43%. САРА прогнозира средногодишната цена да е около 6,25 лв./кг. Освен растящите разходи за ресурси, очакваното по-високо ниво отразява и ускореното конвергиране на вътрешните с европейските цени.
- Повишената издръжка на производството ще доведе до известно свиване на поголовието от месодайни крави, като за 2022 г. се очаква то да намалее до 129 хил. глави и основно това да е от неспециализирани месни стада.
- Ниската конкурентоспособност, слабостите при ефективността, производителността и недостатъчната интегрираност във веригата на стойността дават основание да се предвижда производството на говеждо и телешко месо да спадне до около 16 хил.тона към 2025 г., а на овче и агнешко – до 10 хил.тона.
- Увеличението на годишна база към м.септември при цените на свинското месо е с 20%, а при цените на пилешкото месо – с 43%. Цената на тон кланично тегло на пилешкото месо се задържа устойчиво над тази на свинското месо. Причините за това са силното търсене, намаленото предлагане на европейския пазар, поради разпространението на инфлуенца по птиците и смущенията във веригата на доставки.
- Поради по-високата степен на концентрация при производителите на свинско и пилешко месо, сериозните инвестиции и подобрената генетика, се очаква производството през следващите години да нараства. Предвижда се към 2025 г. производството на свинско месо да достигне 87 хил. тона, а на пилешко – 112 хил. тона.
- Осреднените прогнозни равнища на цените за 2022-2025 г. ще са по-високи от средните за периода 2017-2021 г., съответно с 63% при говеждото и телешкото месо, с 50% при пилешкото, с 31% при овчето и агнешкото и с 24% при свинското месо.

Важни събития през м. октомври, 2022 г.

- Според прогнозата на Food & Agricultural Policy Research Institute (FAPRI), представена на IX-тата Международна научна конференция на ИАИ, равнищата на цените на говеждото и телешкото, свинското и пилешкото месо през периода 2022-2027 г. ще останат по-високи от отчетените през 2015-2021 г. Основната причина за това е намаляващото поголовие на животните в стадата, в резултат от растящите разходи. Предвид по-малкото млечни и месодайни животни в ЕС в средносрочен план може да се очаква покачване на цените на говеждото и телешкото месо. Спад на цените на фуражите предполага известно понижние на цените на свинското и пилешкото месо.

Цени, лв./тон кланично тегло					
	07.2022	08.2022	09.2022	10.2022*	11.2022*
Говеждо и телешко месо	7726	6845	6728	6500	6200
Свинско месо	3931	4009	4225	4250	4250
Пилешко месо	4264	4205	4342	4300	4300
Агнешко месо	15236	14630	14493	-	-

**Прогнозни цени*

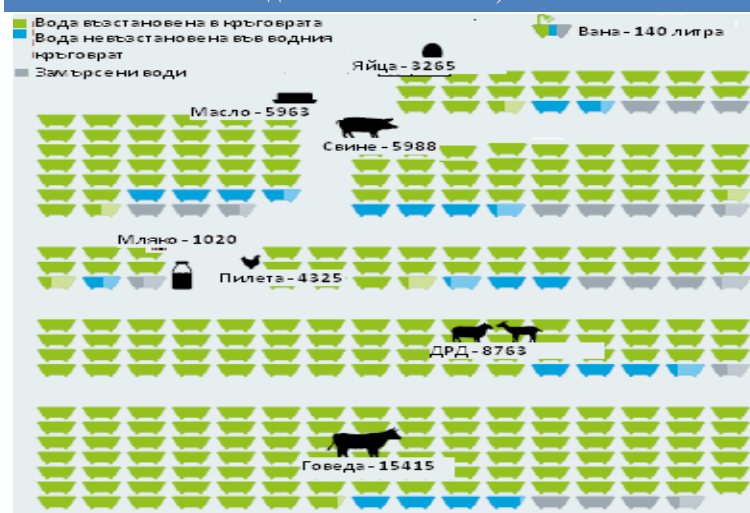
- Липсва информация

Источник: ЕК

Пазарна информация. Световно производство и търговия

- Стойността на индекс на световните цени на месото, отчитан от ФАО, през м.септември се понижи с -0,5% спрямо равнището от м.август. Низходящата динамика се дължи предимно на намалението на цените на овчето месо (-1,9%) и на говеждото (-1,4%).
- Актуализираната прогноза на USDA предвижда световното производство на свинско месо да се повиши до 110 млн. тона през 2023 г. (+1% за година). Основание за това е очаквания растеж на производството в Китай, САЩ, Бразилия и Мексико, като увеличението в тези държави ще компенсира прогнозния спад в ЕС.
- Движено от силното търсене, глобалното производство на пилешко месо също ще нараства през следващата година. Прогнозира се то да достигне 103 млн. тона (+2), като най-значителен растеж се предвижда в Бразилия (+3,1%).
- Според краткосрочната прогноза на ЕК, производството на свинско месо в ЕС през 2022 г. ще е с 5% под миналогодишната. Негативната динамика може да продължи и през 2023 г. (-0,7%), а причините са в задържане на високите цени на входящите ресурси, както и последиците от АЧС в някои от европейските държави.

Смъртност в свиневъдството в ЕС на различните етапи на отглеждане на животните, 2019 г

Источник: https://eu.boell.org/sites/default/files/2021-09/MeatAtlas2021_final_web.pdf?dimension1=ecology

